

Resultaten uitvraag jaarwisseling 2014/2015

Op verzoek van het ministerie van Veiligheid en Justitie heeft de VNG via haar OOV-netwerk gemeenten bevestigd over het verloop van de jaarwisseling. De aanleiding was de invoering van het nieuwe Vuurwerkbesluit waarin de afsteektijden van vuurwerk werden ingeperkt. Voortaan mag op 31 december pas vanaf 18.00 uur vuurwerk worden afgestoken (was: 10.00 uur).

De uitkomsten van de uitvraag van de VNG worden betrokken bij de jaarwisselingsbrief van de minister van Veiligheid en Justitie: de minister stuurt traditiegetrouw aan het begin van het nieuwe jaar een evaluatie van oud en nieuw naar de Tweede Kamer. Met deze brief geeft hij een algemeen beeld en een cijfermatig overzicht van het verloop (het aantal meldingen, incidenten en aanhoudingen). Aan bod komen verder de strafrechtelijke afdoening (inclusief het (super)snelrecht), de toepassing van de Wet maatregelen bestrijding voetbalvandalisme en ernstige overlast en de (handhaving)inspanningen wat betreft (illegaal) vuurwerk en de gevolgen van vuurwerk.

Uitkomsten uitvraag

Respons

Er hebben 62 gemeenten gereageerd. Qua gemeentegrootte (G4, G32, middelgrote/kleinere gemeenten), typologie en regionale spreiding is de respons redelijk representatief voor het lokaal bestuur.

Algemeen: Jaarwisseling was rustiger, mede dankzij kortere afsteektijden

De grote meerderheid van gemeenten geeft aan dat de jaarwisseling rustiger was dan vorig jaar en legt een verband met de kortere afsteektijden. Een kleiner deel geeft aan dat er geen verschil was met voorgaande jaren.

Specifieke aandachtspunt: ruis door late besluitvorming en communicatie

Enkele gemeenten geven aan hinder ondervonden te hebben van het feit dat de besluitvorming over de beperking van de afsteektijden pas laat rond was. Tot op een laat moment was er veel onduidelijkheid. Meer communicatie op landelijk niveau had ook kunnen helpen, omdat de nieuwe afsteektijden nog niet bij iedereen bekend waren.

Kosten inzet

Ondanks de vele reacties zijn geen algemene uitspraken te doen over de kosten die gemeenten kwijt zijn aan de inzet. Dat komt doordat de samenstelling van het bedrag nogal varieert. De ene gemeente noemt alleen de kosten voor de inzet van handhaving, een andere gemeente neemt ook de kosten voor reiniging, maatregelen in de openbare ruimte en communicatie mee. Een enkele gemeente neemt ook de schade mee die is aangericht. Het leidt er toe dat de bedragen die gemeenten noemen niet met elkaar vergeleken of in breder perspectief geplaatst kunnen worden.

Extra inzet

Driekwart van de reagerende gemeenten is niet extra gaan handhaven. De minderheid die dit wel deed was enkele honderden tot enkele duizenden extra euro kwijt.

Financiën en beschikbare capaciteit politie en lokale handhavers spelen een rol

Voor een substantiële minderheid van respondenten speelde financiële redenen een rol om niet extra te handhaven. Daarnaast was een gebrek aan politiecapaciteit en boa's een overweging.

Toegepaste bestuurlijke maatregelen

Iets minder dan de helft heeft bestuurlijke maatregelen toegepast. Wat opvalt is dat veel gebruik is gemaakt van waarschuwingsbrieven aan (potentiele) raddraaiers. Een enkele gemeente heeft een gebiedsverbod uitgevaardigd, een last onder dwangsom opgelegd of artikel 172A Gemeentewet toegepast. In een gemeente is het mogelijk gemaakt om in het centrum preventief te fouilleren.

Vuurwerkvrjige zones komen beperkt voor

Een handvol gemeenten heeft een of meerdere vuurwerkvrjige zones ingesteld. Dat gebeurt om twee redenen:

1. Om brand gen te gaan. Zo zijn er vuurwerkvrjige zones rond een monumentaal bouwwerk of stadsgezicht, scholen en een enkel winkelcentrum
2. Om de rust te beschermen op plekken waar het afsteken van vuurwerk een onevenredig negatief effect heeft op de omgeving, zoals rond dierenasiels, ziekenhuizen, ouderencentra.

Gemeente faciliteren relatief veel evenementen, waaronder een enkel centraal georganiseerd vuurwerkfeest

Gemeenten faciliteren diverse evenementen, zoals een feest in een jongerencentrum of een evenement op het centrale plein. De ondersteuning van de gemeente varieert van het onder eigen regie organiseren tot een financiële bijdrage of praktische ondersteuning. Met horeca worden afspraken gemaakt waarbij bijvoorbeeld ontheffing van sluitingstijden wordt gegeven. Op diverse plekken in het land biedt de gemeente gelegenheid voor (gereguleerde) vreugdevuren. In een handvol gemeenten is er een evenement waarbij centraal vuurwerk wordt afgestoken.

Veel nadruk op voorlichting en preventie

Er is aanzienlijk geïnvesteerd in communicatie en voorlichting. Veel gemeenten hebben eigen campagnes georganiseerd over de spelregels rond Oud en Nieuw waarbij van een hele reeks communicatiemiddelen gebruik is gemaakt. Scholen en jongeren hebben veel aandacht gekregen. Over de hele linie investeren gemeenten in praktische preventieve maatregelen zoals het extra schoonmaken van de openbare ruimte, het weghalen van afval en objecten dat het risico loopt in brand te worden gestoken, het afsluiten van (afval)containers, tijdelijk weghalen van kwetsbaar straatmeubilair. Ook bij de eerder genoemde bestuurlijke maatregelen is de nadruk op preventie zichtbaar (waarschuwingsbrieven).

Gestructureerde multidisciplinaire voorbereiding

De meeste gemeenten hebben een integrale en multidisciplinaire aanpak, vaak ook nog eens op regionaal niveau geborgd. Gemeente, politie en hulpdiensten werken op strategisch, tactisch en operationeel niveau samen. In de driehoek worden afspraken gemaakt over de aanpak van hot spots, er zijn draaiboeken en werkwijzen vastgesteld en op de avond samen werkt men goed samen om problemen op te lossen, vaak in gezamenlijke teams ('treintjes').

Illegaal vuurwerk blijft een groot probleem

Meerdere gemeenten geven aan dat de grootste problemen worden veroorzaakt door illegaal zwaar vuurwerk. De bestrijding hiervan moet op landelijk niveau onverminderd prioriteit houden.

Onze conclusies

Het beeld dat uit de uitvraag opkomt is dat het verkorten van de afsteektijden over het algemeen heeft geleid tot minder vuurwerkoverlast in gemeenten. Illegaal vuurwerk blijft echter een zeer groot probleem dat niet op het niveau van het lokaal bestuur alleen kan worden aangepakt. Verder herkennen we ons in het algemene beeld over hoe gemeenten de jaarwisseling benaderen. Toen enkele jaren geleden de aanpak van overlast tijdens de jaarwisseling hoog op de bestuurlijke agenda kwam,¹ is op veel plekken in het land een intensieve samenwerking tussen lokaal bestuur, politie, Openbaar Ministerie, hulpdiensten en andere partners op gang gekomen. De jaarwisseling krijgt structurele aandacht en wordt gestructureerd en multidisciplinair voorbereid. Naast het terugdringen van verstoringen van de openbare orde is er ook een inzet om het feestelijk karakter van de jaarwisseling te stimuleren. Dat vraagt een cultuurverandering waar tijd voor nodig is. Tegelijkertijd groeit de steun in de samenleving voor deze doelstelling. De laatste jaren is sprake van een afname van incidenten en een toenemende alertheid van het openbaar bestuur op ordeverstoringen en excessen.

¹ belangrijke momenten in deze waren het in 2007 onderzoek van de Politieacademie 'Hoezo rustig? Een onderzoek naar het verloop van jaarwisselingen in Nederland' en de aanbevelingen van de Commissie overlast jaarwisseling (2008)